

Fokusområden Vårdhygien

Kommunal vård och omsorg (VGR)

Detta material är tänkt som stöd för chefer och hygienombud i kommunal vård och omsorg i Västra Götalandsregionen. Materialet kan användas för att lyfta ett fokusområde eller bara sättas in ett eget årshjul för att sedan användas vid APT, möten eller korta reflektionsstunder i arbetsgruppen. Syftet är att stärka följsamheten till grundläggande vårdhygieniska rutiner och bidra till att förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner. Många delar av materialet kan användas i flera fokusområden. Under varje fokusområde finns förslag på aktivitet, välj en film, genomför ett quiz eller gå igenom checklista som stöd och diskutera förslag på frågor tillsammans.

Arbetskläder

Arbetskläder är en viktig del av basala hygienrutiner. Kortärmad arbetsdräkt, korta naglar och frånvaro av smycken gör det möjligt att utföra korrekt handhygien.

Diskussionsfrågor:

- Finns situationer där det är svårt att följa klädreglerna?
- Hur kan vi hjälpa varandra att påminna?

Stöd för aktivitet:

Genomför en kollegial "check-in". Två och två kontrollerar ni arbetskläder, naglar, smycken och eventuella sår eller hudbesvär inför arbetspasset. Vi hjälper varandra att göra rätt. Skriv ut och sätt upp [Affisch basala hygienrutiner](#).

Basala hygienrutiner

Basala hygienrutiner ska tillämpas av all vård- och omsorgspersonal vid vård, undersökning, behandling eller annan direkt kontakt med vårdtagare.

God följsamhet till basala hygienrutiner är en av de viktigaste åtgärderna för att förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner.

Diskussionsfrågor:

- Hur ser följsamheten ut på vår enhet?
- Vad fungerar bra?
- Vad kan bli bättre?
- Är det lätt att göra rätt i vår arbetsmiljö?

Stöd för aktivitet:

[Basala hygienrutiner och klädregler](#) Del 2 i Grundläggande vårdhygieniska rutiner KVO VGR
[Sant och falskt om basala hygienrutiner](#) Quiz KVO VGR
[Quiz - Basal hygien i vård och omsorg](#) SÅS Vårdhygien
[Basala hygienrutiner](#), [Testa dina kunskaper](#) Vårdhandboken

[Basala hygienrutiner och klädregler på lätt svenska](#) Film och frågor Vårdhygien Västmanland

[Basal hygien i vård och omsorg](#) Vårdhygien SÄS, film, finns även i hygienkörtet

[Basala hygienrutiner och klädregler KVO](#) PP bilder att plocka ifrån

Handskar

Handskar används vid risk för kontakt med kroppsvätskor för att skydda både vårdtagare och personal. Handskar ska användas i rätt situationer – men inte i onödan.

Diskussionsfrågor:

- I vilka situationer använder vi handskar?
- Finns situationer där handskar används i onödan?
- Byter vi handskar mellan olika moment?

Stöd för aktivitet:

[När ska jag använda handskar – enligt basala hygienrutiner](#) Socialstyrelsen

[Handskar i äldreomsorgen-vad galler testa dina kunskaper i vara-quiz](#) KVO sida Socialstyrelsen

[Engångshandske eller inte](#) Film från Smittskydd/Vårdhygien Region Sörmland

[Sagan om den rena handsken](#) Film från Danderyds sjukhus

[Den usynlige utfordringen II – Hansker erstatter ikke håndhygiene](#) Film

Folkehelseinstituttet

Handhygien

Handhygien är en av de mest effektiva åtgärderna för att förhindra smittspridning i vård och omsorg.

Korrekt handdesinfektion före och efter kontakt med vårdtagare skyddar både vårdtagare och personal.

Diskussionsfrågor:

- När ska handdesinfektion utföras?
- Finns situationer där vi ibland glömmer?
- Hur hjälper och uppmuntrar vi våra vårdtagare till god handhygien?

Stöd för aktivitet:

Testa "hands up" i början av arbetspasset och säkerställ att händer och underarmar är fria från smycken och att naglar är korta.

[Material om handhygien och VRI för nedladdning - Rena händer räddar liv](#)

Handhygienens dag

Den 5 maj uppmärksammas WHO:s internationella handhygiendag. God handhygien minskar risken för smittspridning, vårdrelaterade infektioner och antibiotikaresistens.

Diskussionsfrågor:

- Vad fungerar bra hos oss?
- Vad kan vi bli bättre på?

Stöd för aktivitet:

[Rena händer räddar liv](#)

Följsamhetsmätning och egenkontroll

Som en del av verksamhetens kvalitetsarbete ska egenkontroll av basala hygienrutiner genomföras. Innan observationsstudier/självskattning införs på en enhet ska ansvarig chef informera om syftet och hur det ska genomföras. Som stöd till diskussion titta tillsammans på diskussionsfilmen. Återkoppling, analys och koppling till förbättringsarbete ska ske efteråt.

Diskussionsfrågor:

- Vad visar våra senaste mätningar?
- Finns förbättringsområden?
- Hur kan vi arbeta vidare för att stärka följsamheten?

Stöd för aktivitet:

[Diskussionsfilm kommunal vård och omsorg](#)

Använd tillsammans med stöddokumentet som ligger nedanför [Utbildning och informationsmaterial - Sahlgrenska Universitetssjukhuset](#) under Stödmaterial för undervisning.

[Observationsformulär för följsamhet BHR](#)

[Självskattning av basala hygienrutiner KVO](#)

Läs mer:

[Instruktion för observationsstudier/ självskattning Vårdhygien Östergötland](#)

[Egenkontroll av följsamhet till basala hygienkrav och rutiner](#)

Grundläggande vårdhygieniska rutiner

För att förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner (VRI) inom kommunal vård och omsorg är det flera grundläggande vårdhygieniska rutiner och smittförebyggande åtgärder som alltid behöver vara på plats. Gå tillsammans igenom rutinerna och reflektera över hur ni arbetar hos er!

Stöd för aktivitet:

[Grundläggande vårdhygien](#) Film del 1 Grundläggande vårdhygieniska rutiner

[Grundläggande vårdhygieniska rutiner](#)

Hygienkörtkortet [Lärportalen VGR: Logga in på webbplatsen](#)

För att göra hygienkörtkortet fortsätt som besökare.

Hantering, förvaring och transport av material

Material i förråd ska hanteras så att renheten bevaras fram till användning. Det innebär att vi behöver hålla det rena rent, det sterila sterilt, d.v.s. ha ett aseptiskt arbetssätt. Det finns olika aspekter att ta hänsyn till för att bevara aseptiken från att materialet packas upp, ställs in och plockas ur förråd för att sedan användas inne hos patienten.

Stöd för aktivitet: Visa "Bakteriefilmen" och diskutera hur förrådshanteringen fungerar på din avdelning. Checklistan kan användas som utgångspunkt.

Diskussionsfrågor:

- Hur förvarar vi sterilt respektive icke sterilt material?
- Hur ofta städas förråden?
- Vad gör ni med material som tagits ur förrådet men inte används?
- Finns det något ni kan förbättra i hanteringen av förrådsmaterial?

Stöd för aktivitet:

[Bakteriefilmen - Förrådshantering](#) Jönköpings kommun

[Checklista förrådshantering](#) Vårdhygien KVO Västra götaland

Livsmedelshantering

Vid hantering av livsmedel i vård och omsorg är god hygien avgörande för att förhindra smittspridning och matförgiftning. Personalen behöver vara noggrann med handhygien och rena arbetsytor samt följa rutiner för förvaring och hantering av mat.

Vårdtagare kan vara extra känsliga för infektioner, vilket gör att säker livsmedelshantering är särskilt viktigt.

Diskussionsfrågor:

- Hur arbetar vi med handhygien vid livsmedelshantering?
- Finns tydliga rutiner för hantering av mat på vår enhet?
- Hur undviker vi att blanda vårdmoment och livsmedelshantering?

Stöd för aktivitet:

Diskutera i gruppen vilka situationer i vardagen där **livsmedelshantering och vårdarbete kan krocka**, och hur ni kan arbeta för att minska risken för smittspridning.

[Livsmedelshygien](#) Vårdhygiens rutin

[Nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen](#) Livsmedelsverket

[Laga mat tillsammans](#) Livsmedelsverket

Luftvägsinfektioner

Under höst och vinter ökar förekomsten av luftvägsinfektioner.

Diskussionsfrågor:

- Har all personal kännedom om aktuella rutiner?
- Finns tillgång till skyddsutrustning?
- Hur agerar vi om en vårdtagare insjuknar under helg?

Stöd för aktivitet:

[Skyddsutrustning hos vårdtagare med luftvägssymtom](#)

[Generella åtgärder mot smittspridning av virusorsakade luftvägsinfektioner i vård och omsorg](#)

[Rutiner Kommunal vård och omsorg - Sahlgrenska Universitetssjukhuset](#) se mer i boxen Luftvägar

Personalens hudhälsa

Ta hand om dina händer! Händer är ett viktigt arbetsverktyg inom vård och omsorg. För mycket handtvätt och handskanvändning riskerar utveckla eller förvärra handeksem.

Hudskador kan påverka din möjlighet att arbeta omvårdnadsnära.

Genom att ta hand om dina händer minskar du risken för besvär och skyddar både vårdtagare och dig själv.

Tips:

- Smörj händerna regelbundet, gärna inför rast och efter arbetsdagens slut. .
- Använd vantar vid kyla.
- Sök vård tidigt vid hudbesvär på händer och/eller underarmar. Kontakta din chef, gå till din vårdcentral eller företagshälsovård.

Stöd för aktivitet:

[Händer och underarmar - Vårdhandboken](#)

Rengöring och desinfektion av utrustning

Utrustning och hjälpmedel som används hos flera vårdtagare ska rengöras och desinfekteras korrekt för att förhindra smittspridning.

Diskussionsfrågor:

- Hur rengör vi utrustning mellan vårdtagare?
- Finns tydliga rutiner på vår enhet?

Stöd för aktivitet:

[Städning, rengöring, punktdesinfektion](#) del 4 i Grundläggande vårdhygieniska rutiner Film

Spol- och diskdesinfektion

Spoldesinfektorer används för att rengöra och desinfektera till exempel bäcken, urinflaskor och andra hjälpmedel. Diskdesinfektor används för annan utrustning som saxar och pincetter. Rätt användning är viktig för att säkerställa att utrustningen blir tillräckligt ren och inte bidrar till smittspridning.

Diskussionsfrågor:

- Vet alla hur spol- och diskdesinfektorn ska användas på vår enhet?
- Finns tydliga rutiner för vad som ska rengöras där?
- Hur säkerställer vi att utrustning hanteras aseptiskt före och efter desinfektion?

Stöd för aktivitet:

Välj en del av utbildningsmaterialet om spol- och diskdesinfektorer (SFVH) och diskutera. [Utbildningsmaterial om disk- och spoldesinfektorer](#)

Städning och rengöring

God städning är en viktig del av det vårdhygieniska arbetet. Rena ytor minskar mängden mikroorganismer i miljön.

Diskussionsfrågor:

- Vem ansvarar för olika moment i städningen?
- Vet alla när punktdesinfektion ska göras?
- Tillåter vi anhöriga göra slutstäd, hur säkerställer vi kvalitén?

Stöd för aktivitet:

[Städning, rengöring, punktdesinfektion](#) Del 4 i Grundläggande vårdhygieniska rutiner Film

[Städning](#) Vårdhygiens rutin

[Checklista - Städning av vårdtagarnära ytor](#)

Tarmburen smitta

Vid symtom som kräkning eller diarré behöver åtgärder sättas in direkt för att förhindra smittspridning.

Diskussionsfrågor:

- Vet alla hur vi ska agera vid misstänkt magsjuka?
- Finns rätt material tillgängligt?

Stöd för aktivitet:

[Tarmsmitta](#)

[Åtgärdslista vid vinterkräksjuka – särskilt boende enligt SOL och LSS samt korttidsenhet](#)

[Åtgärdslista vid vinterkräksjuka – hemsjukvård och hemtjänst](#)

[Loggbok för gastroenterit, magsjuka](#)

Vårdhygieniska riskfaktorer

I vård och omsorg finns situationer som kan öka risken för smittspridning. Exempel är sår, katetrar, infarter eller nedsatt förmåga att sköta sin egen hygien. Även brister i arbetsrutiner eller miljö kan bidra till ökad smittrisk.

Genom att vara uppmärksam på vårdhygieniska riskfaktorer kan vi anpassa arbetssättet och minska risken för vårdrelaterade infektioner.

Diskussionsfrågor:

- Vilka vårdhygieniska riskfaktorer möter vi i vår verksamhet?
- Hur kan vi minska smittrisen hos vårddagare med dessa riskfaktorer?

Stöd för aktivitet:

[Vårdhygieniska riskfaktorer för smittspridning](#) Del 3 Grundläggande vårdhygieniska rutiner
[Vårdhygieniska riskfaktorer för smittspridning](#) Stöddokument

Vård i hemmet

Vård- och omsorgspersonal som utför insatser i patients hemmiljö behöver säkerställa att risken för smittspridning och uppkomst av vårdrelaterade infektioner minimeras. Det görs genom att personal har kunskap och att hela processen, alla moment i arbetet är säker. Att följa basala hygienrutiner, göra riskbedömning, korrekt hantering, förvaring och transport samt rengöring och desinfektion av material.

Stöd för aktivitet:

Se materialet [Vårdhygien i hemmet](#) från Vårdhygien Skåne. Logga in utan RSID och lösenord. För rutiner samt checklista till chefer i VGR se nedan.

Diskussionsfrågor:

- Finns förutsättningar till följsamhet av Basala hygienrutiner?
- Hur hanteras engångsmaterial på er enhet?
- Hur säkerställs desinfektion av flergångsmaterial?
- Vilka förvaringsmöjligheter finns för material?

[Grundläggande vårdhygieniska rutiner](#) Vårdhygiens rutin

[Checklista Arbete i patients bostad](#)

[Basala hygienrutiner och klädregler](#) Rutin Vårdhygien KVO VGR